

Galecki
and Associates

OPINIA PRAWNA

MOŻLIWOŚĆ ZASTOSOWANIA APLIKACJI SIGNSAFE NA POTRZEBY PLACÓWEK MEDYCZNYCH

Warszawa, dnia 25 sierpnia 2024 r.

1. PRZEDMIOT OPINII:

SignSafe sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku („**Spółka**”) opracowała i skomercjalizowała rozwiązanie umożliwiające zdalne podpisywanie dokumentów za pomocą aplikacji SignSafe („**Aplikacja**”).

Przedmiotem analizy jest udzielenie odpowiedzi na pytanie czy nie istnieją przeszkody formalno – prawne uniemożliwiające lub ograniczające możliwość zastosowania Aplikacji na potrzeby placówek medycznych.

2. STAN FAKTYCZNY:

- Spółka opracowała Aplikację służącą do zdalnego podpisywania dokumentów.
- Spółka oferuje obecnie Aplikację, jako produkt do elektronicznego obiegu dokumentów do wykorzystania w obiegu korporacyjnym oraz w relacjach B2B oraz B2C.
- Technicznie proces składania podpisu w Aplikacji odbywa się poprzez złożenie odręcznego podpisu (w postaci znaku graficznego ujawniającego cechy behawioralne osoby składającej podpis) na nośniku elektronicznym np. na ekranie dotykowym tabletu lub smartfonu.

3. ANALIZA PRAWNA:

3.1. FORMY OŚWIADCZENIA WOLI

Zgodnie z art. 60 KC, z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażone przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej.

Według M. Safjana zasada ta polega na tym, że wymaganie dokonania czynności prawnej w formie szczególnej (pisemnej, notarialnej, z podpisem urzędowo poświadczonym, z datą pewną, itp.) musi wynikać każdorazowo z wyraźnego przepisu ustawy. Brak zachowania formy szczególnej oznacza więc, że oświadczenie woli osoby dokonującej czynności może być wyrażone w formie dowolnej, a więc przez jakiekolwiek zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny (M. Safjan [w]: *Kodeks cywilny*, t. 1, red. K. Pietrzykowski, 2018, kom. do art. 60, nb 1).

W związku z tym wyjątki, o których mowa wyżej, polegają na postawieniu ustawowego wymogu dokonania czynności prawnej w formie szczególnej (np. pisemnej, notarialnej, z podpisem urzędowo poświadczonym, z datą pewną) pod zastrzeżonym rygorem (np. nieważności, niedopuszczalność powoływania się w sporze na dowód z zeznań świadków lub przesłuchania stron na fakt dokonania czynności). W ramach obowiązującej zasady swobody umów, strony czynności prawnej mogą również zastrzec określoną formę oświadczeń woli dla wywołania sprecyzowanych w niej skutków.

3.2. FORMA PISEMNA

Zgodnie z art. 78 KC, do zachowania pisemnej formy czynności prawnej wystarcza złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli. Do zawarcia umowy wystarcza wymiana dokumentów obejmujących treść oświadczeń woli, z których każdy jest podpisany przez jedną ze stron, lub dokumentów, z których każdy obejmuje treść oświadczenia woli jednej ze stron i jest przez nią podpisany.

Forma sporządzenia dokumentu ma znaczenie również z punktu widzenia dochodzenia roszczeń w ramach procedury cywilnej. Zgodnie z 245 KPC, dokument prywatny sporządzony w formie pisemnej albo elektronicznej stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument prywatny nie może istnieć bez podpisu¹, choć początkiem dowodu na piśmie może być każdy dokument, z

¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., sygn. akt III CSK 299/07.

którego treści bezpośrednio lub pośrednio wynika fakt dokonania czynności². Domniemania autentyczności podpisu oraz tożsamości wystawcy przyjętego w ww. przepisie, nie będzie można, więc przypisać oświadczeniu złożonemu w formie dokumentowej³. W celu rozstrzygnięcia, czy podpis złożony za pośrednictwem Aplikacji spełnia warunki formy pisemnej, w dalszej części opinii przedstawiono analizę cech i funkcji podpisu w kontekście definicji własnoręczności.

Kluczowym elementem zachowania formy pisemnej w rozumieniu art. 78 KC jest złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli. Jak wskazano wyżej dokumentem w rozumieniu KC nie jest jedynie dokument w formie papierowej, ale każdy nośnik informacji umożliwiający zapoznanie się z jej treścią.

Wynika zatem z tego, że dla zachowania formy pisemnej oświadczenie może być utrwalone na jakimkolwiek nośniku, w tym również nośniku elektronicznym.

Analogicznie również własnoręczny podpis może być złożony na jakimkolwiek nośniku informacji. Według J. Grykiela „podpis w tradycyjnym rozumieniu tego pojęcia stanowi niepowtarzalny znak graficzny, charakterystyczny dla danej osoby, indywidualizujący tę osobę w obrocie prawnym. Podpis wywodzi się, co do zasady, od imienia i nazwiska osoby, która go składa. Nie jest to jednak bezwzględny wymóg ustawowy, lecz raczej rezultat ukształtowanego w tym zakresie zwyczaju. W pełni dopuszczalne jest, jak się wydaje, posługiwanie się jakimkolwiek znakiem graficznym, który dostatecznie indywidualizuje osobę składającą podpis, a jednocześnie nie wprowadza w błąd co do jej tożsamości. Konieczność własnoręczności podpisu wynika z tego, że przy podpisie chodzi o udokumentowanie nie tylko nazwiska, ale także charakteru pisma. Podpis na dokumencie nie musi być czytelny. Najważniejsze, aby w odpowiednim stopniu odzwierciedlał indywidualne cechy osoby go składającej. Ustawodawca nie precyzuje, w jakim miejscu

² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2004 r., sygn. akt II CK 527/03.

³ patrz Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 grudnia 2019 r., sygn. akt I ACa 672/19

należy złożyć podpis na dokumencie. Ukształtowany w tym zakresie zwyczaj, dyktowany rolą przypisywaną podpisowi, nakazuje złożenie podpisu pod tekstem dokumentu. Podpis powinien być złożony na oryginale dokumentu obejmującego treść czynności prawnej, dla której wymagana jest forma pisemna. Nie wystarczy, aby każda ze stron podpisała dokument obejmujący treść umowy, wysłała ten dokument faksem lub jego zeskanowaną kopię pocztą elektroniczną drugiej stronie, która następnie złoży na nim swój podpis”.⁴

W związku z powyższym, co do zasady – w sensie prawnym – nie ma różnicy pomiędzy podpisem składanym własnoręcznie na nośniku papierowym a podpisem składanym na nośniku elektronicznym. Podpis składany przy zastosowaniu Aplikacji będzie wykazywał te same osobiste cechy behawioralno – grafologiczne, co podpis składany na dokumencie papierowym.

W doktrynie prawa cywilnego podpis składany odręcznie na ekranie dotykowym urządzenia elektronicznego nazywany jest odręcznym podpisem biometrycznym⁵ lub odręcznym podpisem elektronicznym, a walor formy pisemnej takiego podpisu znajduje potwierdzenie w stanowisku piśmiennictwa prawnego.

„Do zachowania pisemnego charakteru umowy wystarczy, aby tożsamość stron dawała się bez trudu ustalić, a treść umowy była w każdej chwili osiągalna, możliwa do odtworzenia w oryginalnym kształcie i powielana w zwykłym toku czynności, tj. np. za pomocą powszechnie stosowanego oprogramowania”.⁶

„Jako złożenie [...] oświadczenia będzie mogło być potraktowane złożenie odręcznego podpisu na ekranie dotykowym, w wyniku którego zostanie wygenerowany odpowiedni

⁴ (J. Grykiel [w:] *Kodeks cywilny*, t. 1, red. M. Gutowski, 2018, kom. do art. 78).

⁵ Z. Długosz, K. Stolarski, *Forma czynności prawnej dokonanej odręcznym podpisem biometrycznym*, PPH 2018/7/28-33

⁶ W. Kocot, *Glosa do postanowienia SN z 22.02.2007 r., IV CSK 200/06*, poz. 110

*dokument (plik), w szczególności zawierający treść składanego oświadczenia oraz cechy podpisu”.*⁷

Praktyka orzecznicza Sądu Najwyższego określiła minimum wymagań koniecznych do uznania znaku pisarskiego za podpis tj.: (...) *by wyrażał, co najmniej nazwisko, umożliwiał identyfikację autora, przynajmniej według takich kryteriów, jak cechy indywidualne i powtarzalne*⁸.

Orzeczenie to w ogóle nie traktuje o nośniku, na jakim powinno zostać złożone oświadczenie w formie pisemnej (niektóre przepisy wprost odnoszą się do formy papierowej dokumentów), co zauważają również komentatorzy - *nie można jednak nie dostrzec, że w obecnym stanie techniki podpis własnoręczny zastępowany jest niekiedy przez podpis elektroniczny czy kwalifikowany podpis elektroniczny*.⁹

*Konieczność własnoręczności podpisu wynika z faktu, iż przy podpisie chodzi o udokumentowanie nie tylko brzmienia nazwiska, lecz także charakteru pisma, aby w ten sposób ułatwić rozpoznanie osoby – jest to wymaganie niezbędne dla bezpieczeństwa obrotu*¹⁰.

Złożenie odręcznego podpisu biometrycznego powinno pozwalać na udokumentowanie podpisu jako znaku graficznego oraz zarejestrowanie indywidualnych cech wskazujących na charakter pisma osoby składającej podpis.

Funkcjonalności Aplikacji spełniają wszystkie wyżej opisane wymagania, a podpis składany za jej pomocą jest podpisem własnoręcznym w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego

⁷ Z. Długosz, K. Stolarski, *Forma czynności prawnej dokonanej odręcznym podpisem biometrycznym*, s. 28–33

⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt II CSK 518/15

⁹ Piaskowska Olga Maria (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe*. Komentarz, WKP 2020.

¹⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 1997 r., sygn. akt II CKN 153/97.

Czynność składania podpisu za pośrednictwem Aplikacji różni się od formy tradycyjnej (podpisu składanego na dokumencie papierowym) jedynie nośnikiem, na którym jest utrwalany oraz sposobem jego przechowywania.

Nie ulega w związku z tym wątpliwości, że podpis złożony za pomocą Aplikacji jest podpisem własnoręcznym, a oświadczenie woli podpisane za pośrednictwem Aplikacji spełnia wymogi formy pisemnej.

3.3. FORMY OŚWIADCZEŃ WOLI W KONTEKŚCIE PRZEPISÓW REGULUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ PLACÓWEK MEDYCZNYCH

Podstawowe przepisy prawne regulujące działalność oraz uwzględniające specyfikę placówek medycznych (w tym kwestię prowadzenia dokumentacji medycznej) to:

1. **Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta** (Dz. U. z 2022 r. poz. 2326) - określa prawa pacjenta w zakresie ochrony zdrowia, w tym zasady prowadzenia, przechowywania i udostępniania dokumentacji medycznej.
2. **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 kwietnia 2020 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania** (Dz. U. z 2020 r. poz. 666) - zawiera szczegółowe wytyczne dotyczące formy, treści oraz sposobu prowadzenia dokumentacji medycznej.
3. **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE** - ogólne rozporządzenie o ochronie danych regulujące kwestie związane z ochroną danych osobowych, w tym danych medycznych.

4. **Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych** (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781) - implementująca RODO (Ogólne Rozporządzenie o Ochronie Danych Osobowych), która reguluje kwestie związane z ochroną danych osobowych, w tym danych medycznych.
5. **Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej** (Dz. U. z 2021 r. poz. 711) - określa zasady prowadzenia działalności leczniczej, w tym wymogi dotyczące dokumentacji medycznej.

Przepisy te łącznie określają zasady prowadzenia, przechowywania i udostępniania dokumentacji medycznej, zapewniając jednocześnie ochronę danych osobowych pacjentów oraz zgodność z obowiązującymi standardami i wymogami prawnymi.

W zakresie wymogów co do formy oświadczeń woli składanych w związku z funkcjonowaniem placówek medycznych należy w szczególności zwrócić uwagę na następujące przepisy:

PRZEPIS	TREŚĆ
Art. 18. Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta	Wyrażenie zgody na zabieg operacyjny, metody leczenia lub diagnostykę stwarzające podwyższone ryzyko
1.	W przypadku zabiegu operacyjnego albo zastosowania metody leczenia lub diagnostyki stwarzających podwyższone ryzyko dla pacjenta, zgodę, o której mowa w art. 17 ust. 1, wyraża się w formie pisemnej . Do wyrażania zgody oraz sprzeciwu stosuje się art. 17 ust. 2 i 3.
1a.	W przypadku wyrażenia zgody na zabieg operacyjny albo zastosowanie metody leczenia lub diagnostyki stwarzających podwyższone ryzyko dla pacjenta za pośrednictwem Internetowego

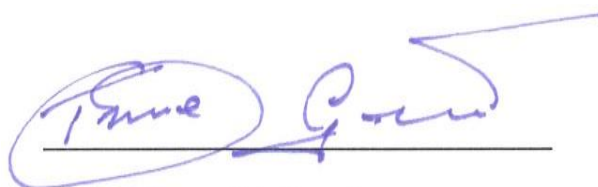
	Konta Pacjenta, o którym mowa w art. 7a ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia (Dz. U. z 2023 r. poz. 2465), lub przy użyciu podpisu osobistego , wymagana jest forma dokumentowa.
Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 kwietnia 2020 r. w sprawie dokumentacji medycznej	Forma i zabezpieczenie dokumentacji medycznej; system teleinformatyczny do prowadzenia dokumentacji medycznej
§ 1.1.	Dokumentacja medyczna, zwana dalej "dokumentacją", jest prowadzona przez podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych, zwany dalej "podmiotem", w postaci elektronicznej.
§ 1.2.	Dokumentacja może być prowadzona <u>w postaci papierowej</u> , jeżeli przepis rozporządzenia tak stanowi lub warunki organizacyjno-techniczne uniemożliwiają prowadzenie dokumentacji <u>w postaci elektronicznej</u> .
§ 1.3.	Dokument prowadzony w jednej z postaci, o których mowa w ust. 1 i 2, nie może być jednocześnie prowadzony w drugiej z nich.
Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej	Art. 29. Wypisanie ze szpitala
1.	Wypisanie pacjenta ze szpitala albo innego zakładu leczniczego podmiotu leczniczego wykonującego działalność leczniczą w rodzaju całodobowe i stacjonarne świadczenia zdrowotne, jeżeli przepisy odrębne nie stanowią inaczej, następuje: 1) gdy stan zdrowia pacjenta nie wymaga dalszego udzielania świadczeń zdrowotnych w tym zakładzie leczniczym; 2) na żądanie pacjenta lub jego przedstawiciela ustawowego;

	3) gdy pacjent w sposób rażąco narusza porządek lub przebieg procesu udzielania świadczeń zdrowotnych, a nie zachodzi obawa, że odmowa lub zaprzestanie udzielania świadczeń zdrowotnych może spowodować bezpośrednie niebezpieczeństwo dla jego życia lub zdrowia albo życia lub zdrowia innych osób.
4.	Pacjent występujący z żądaniem, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, jest informowany przez lekarza o możliwych następstwach zaprzestania dalszego udzielania świadczeń zdrowotnych. Pacjent taki składa pisemne oświadczenie o wypisaniu na własne żądanie. W przypadku braku takiego oświadczenia lekarz sporządza adnotację w dokumentacji medycznej.
Art. 27. Umowa o udzielanie świadczeń zdrowotnych	
1.	Z przyjmującym zamówienie udzielający zamówienia zawiera umowę na czas udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub na czas określony. Umowa nie może być zawarta na okres krótszy niż 3 miesiące, chyba że rodzaj i liczba świadczeń zdrowotnych uzasadniają zawarcie umowy na okres krótszy.
2.	Przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do udzielania świadczeń zdrowotnych w zakresie oraz na zasadach określonych w umowie, a udzielający zamówienia do zapłaty wynagrodzenia za udzielanie tych świadczeń.
3.	Umowa wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)	Szereg przepisów statuujących obowiązki w zakresie ochrony danych osobowych wymaga

2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE	złożenia oświadczeń w formie pisemnej lub elektronicznej. W każdym przypadku zachowanie formy pisemnej jest wystarczające.
---	--

4. WNIOSKI:

- przepisy regulujące funkcjonowanie placówek medycznych zasadniczo stawiają wymóg składania oświadczeń woli w formie pisemnej;
- podpis składany za pomocą Aplikacji jest podpisem własnoręcznym w rozumieniu przepisów KC;
- oświadczenie woli podpisane za pośrednictwem Aplikacji spełnia wymogi formy pisemnej w rozumieniu przepisów KC
- niezależnie od faktu, że podpis składany za pomocą Aplikacji może być wykorzystany na potrzeby prowadzenia dokumentacji medycznej w formie papierowej (wydruk oświadczeń podpisanych za pomocą Aplikacji) to – ze względu, iż podpis składany za pomocą Aplikacji jest elektronicznym podpisem biometrycznym to używanie Aplikacji może być szczególnie przydatne w przypadku prowadzenia dokumentacji medycznej w postaci elektronicznej

Tomasz Galecki – radca prawny